

Riksantikvaren
Dronningens gt. 13
Oslo

Larvik 22.03.99

Vedr. reguleringsplan for Risøya, Stavern. Klage.

Vi viser til tidligere uttalelse av 12.02.98 vedr. vedtak av reguleringsplan for Risøya. Foreningen peker der på en rekke kulturminner som bør vies spesiell oppmerksomhet i planarbeidet. Foreningen konstaterer nå at Larvik kommunes planavdeling velger å se bort fra fylkeskommunens faglige råd i saken og i stedet gjøre sin egen vurdering av antikvariske forhold i området, på tvers av fylkeskommunens vurdering. Vi kan bare beklage at fylkeskommunen ikke varslet innsigelse i saken og heller ikke viet Mølleberget den oppmerksomhet det burde ha i helhetsbildet.

Stavern Havn i nasjonal sammenheng

Mølleberget, strandstedet som senere ble byen Stavern, Dampskipsbryggen med opprinnelse fra 1750 tallet, tollboden, sjøboden, fortøyningsringer og pullere, fiskemottaket og de forskjellige forsvarsverker utgjør et hele hvor hver del har en viktig plass og bør støtte opp om hverandre. Dette er sentrale og viktige steder i kulturminnesammenheng. Disse stedene må for all del ikke sees isolert fra helheten, nemlig det fredede Fredriksvern verft og Citadelløya. Staverns gamle fasade mot sjøen utgjør et prospekt særegent i forhold til andre kystbyer i Norge. Det poengteres sterkt at varsomhet i byutviklingsammenheng er spesielt påkrevet i saker som angår våre gamle havnebyers fasade mot sjøen. Før bilen erobret landet var sjøen den viktigste transportåre og kystbyene møtte man fra dette elementet. Kystkulturen er en vesentlig faktor i beskrivelsen av vår identitet. Det er i dag en nasjonal målsetting å bevare i størst mulig grad kystlandskapet og de spor fortidig menneskelig virksomhet har etterlatt her. Vi minner om at kulturminneåret 1997 var viet «kystens landskap og vannets veier».

Vi siterer Kari Vartdal Opsvik (prosjektleder for kulturminneåret) i 1996: «I kulturminneåret skal det legges til rette for bedre samhandling i forvaltningen og mellom forvaltningen og museene, frivillige organisasjoner Samarbeidet vil forhåpentligvis føre til et mer fremtidsrettet vern med varige virkninger for kulturminnene.» Fortidsvern 2-96, side 2-3.

Det kan stilles spørsmål om kulturminneåret 1997 avleiret kunnskap og målrettet innsats i kommunesektoren. Vi etterlyser en klar holdning til den intensjon som for to år siden ble lagt til grunn av Miljøverndepartementet og Kulturdepartementet.

Den lokale helhet - historisk perspektiv

Det militære anlegg i Stavern, Fredriksvern, med røtter tilbake til Tordenskiolds tid favner om de

sivile anlegg som vokste frem i symbiose med det militære virke. Her er spesielt to vesentlige sivile anlegg: Dampskipsbryggen kan karakteriseres som Staverns viktigste knutepunkt. Anlagt på 1750-tallet, utbygget 1820-30 og sist i 1946. Konstruert av tømmer og plank med gamle fortøyningsringer i jern og pullere i natursten. Byen er bygget opp omkring skipsfart. Her ligger fremdeles den gamle tollboden, forskånet for bybrannen i 1883. Bryggen har båret ymse bebyggelse gjennom tidene, men alltid lav og lite dominerende. Dette er en faktor som bør videreføres for å opprettholde et byprospekt, uavhengig av bebyggelsens karakter ellers. Det er viktig å videreføre stedskarakteren. Dette gjelder ikke minst Mølleberget, også uten vindmøllen et markant minnesmerke over Staverns tidlige historie - stedet hvor byens første sivile innbyggere slo seg ned. Den gangen med navnet Fiskerneset. I dag med statue av Tordenskiold fra 1936 og kanoner på lavett. Umiddelbart i nærheten rester av 1700-talls bryggeanlegg, Jacobsens brygge og en meget verneverdig sjøbod. Faste salgsboder vil ha en klart ødeleggende virkning på opplevelsen av stedet. Man fjerner også det folkelige og sjarmerende ved et slikt sted ved å nærmest sementere en ytring som tradisjonelt sett i våre byer har vært spontan, midlertidig og provisorisk. La Stavern få beholde den sjarm som til nå har preget byen. Det er likeledes viktig å sørge for at en miljøskapende og historisk faktor som fiskehandel og fiskemottak får lov til fortsatt å virke i det sentrale bybildet. Fortidsminneforeningen er ikke prinsipielt imot nybygg på dampskipsbryggen, men mener det er avgjørende for områdets nedarvede karakter å bevare eksisterende målestokk.

Konklusjon

Det totale prospekt av Fredriksvern Verft, Mølleberget, Dampskipsbryggen, og de ytre forsvarsverkene må ivaretas uten forkludrende elementer. Dette er sentrale landskapselementer, bygnings, skipsfarts og militær kultur. Historisk er disse elementene tett knyttet sammen. Slike viktige identitetsskapende og historiefortellende minnesmerker må få slippe forkludring av opplevelse og lesbarhet. Nei til fast bebyggelse foran Mølleberget. Nei til to etasjes bygg på dampskipsbryggen.

Fortidsminneforeningen vil på ovennevnte grunnlag klage saksbehandlingen hos fylket inn for Riksantikvaren, da vi mener viktige deler av saken er mangelfullt belyst. Dette gjelder spesielt manglende vektlegging av de historiske forhold rundt Mølleberget, samt unnlatelse av varsel om innsigelse mot faste installasjoner foran Mølleberget og to etasjes bygg på dampskipsbryggen. Vi ber om at Fylkeskommunens uttalelse omgjøres.

Vennlig hilsen

Eva Schaulund Torkildsen
leder

Ragnar Kristensen
styremedlem

Larvik Kommune
Planavdelingen
Feyersgt. 7

Larvik 20.03.99

Vedr. Reguleringsplan for Risøya og Stavern havn. Klage.

Vedlagt oversendes klage til Riksantikvaren over mangelfull saksbehandling av ovennevnte reguleringsplan. Fylkeskommunens oppgave som forvalter av kulturminneloven er etter vår oppfatning ikke oppfylt ved mangelfull utredning av Møllebergets betydning og manglende varsel om innsigelse vedr. to etasjes bygg på dampskipsbryggen og faste installasjoner foran Mølleberget.

Klagen oversendes Larvik kommune for oversendelse til Riksantikvaren.

Vennlig hilsen

Eva Schaulund Torkildsen

kopi:
Vestfold Fylkeskommune
Riksantikvaren
Østlandsposten
Stavernalliansen
Larvik bys vel